

**UCHWAŁA NR XXXI/302/2016
RADY MIEJSKIEJ W SWARZĘDZU**

z dnia 20 grudnia 2016 r.

**w sprawie: przyjęcia do realizacji Gminnego Programu Wspierania Rodziny
dla Gminy Swarzędz na lata 2017- 2019.**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tekst jedn. Dz. U. z 2016 r. poz. 446 ze zm.) oraz art. 179 ust. 2 w zw. z art. 176 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jedn. Dz. U. z 2016 r. poz. 575 ze zm.), Rada Miejska w Swarzędzu uchwala, co następuje:

§ 1.

Przyjmuje się do realizacji Gminny Program Wspierania Rodziny dla Gminy Swarzędz na lata 2017-2019 stanowiący załącznik Nr 1 do niniejszej uchwały.

§ 2.

Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Miasta i Gminy Swarzędz oraz Dyrektorowi Ośrodka Pomocy Społecznej w Swarzędzu.

§ 3.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia i podlega ogłoszeniu w sposób zwyczajowo przyjęty.

Załącznik do Uchwały Nr XXXI/302/2016
Rady Miejskiej w Swarzędzu
z dnia 20 grudnia 2016 r.

Gminny Program Wspierania Rodziny dla Gminy Swarzędz na lata 2017-2019

SPIS TREŚCI

I. WSTĘP

II. DIAGNOZA SYTUACJI RODZIN Z GMINY SWARZĘDZ – WYBRANE ELEMENTY

1. Charakterystyka Gminy Swarzędz
2. Struktura osób korzystających z pomocy społecznej

III. CHARAKTERYSTYKA SYSTEMU WSPIERANIA RODZINY W GMINIE SWARZĘDZ

1. Działania powszechnie skierowane do swarzędzkich rodzin
2. Poradnictwo specjalistyczne
3. Świadczenia
4. Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie
5. Organizacje pozarządowe
6. Wolontariat Erasmus +
7. Klub Integracji Społecznej
8. Gminne Centrum Informacji
9. Działania o charakterze profilaktycznym
10. Działania wspierające rodzinę, której członkiem jest osoba starsza bądź niepełnosprawna
11. Inne

IV. ADRESACI PROGRAMU

V. CEL GŁÓWNY

VI. CELE SZCZEGÓŁOWE

VII. ZASOBY GMINY SWARZĘDZ UMOŻLIWIAJĄCE ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW DZIECKA I RODZINY

VIII. MONITORING I EWALUACJA

IX. REALIZATORZY

X. ŚRODKI FINANSOWE

XI. PARTNERZY

XII. PODSUMOWANIE

XIII. ZAKŁADANE EFEKTY REALIZACJI PROGRAMU

I. WSTĘP

Rodzina jako wspólnota najbliższych sobie osób odgrywa jedną z najważniejszych ról w życiu każdego człowieka i jest najtrwalszą wartością w kontekście życia społecznego. To właśnie w rodzinie dziecko wzrasta doświadczając i ucząc się pierwszych relacji międzyludzkich. W codzienności rodzinnego domu dziecko, rosnąc pod okiem swoich rodziców, w otoczeniu rodzeństwa i innych członków rodziny, poznaje wartości społeczne, które stanowią będą fundament w budowaniu własnego systemu norm i zachowań. Ten z kolei będzie w konkretny sposób wpływał na jakość egzystencji dorosłego człowieka spełniającego w społeczeństwie najróżniejsze role.

To rodzina jest elementarną grupą społeczną, której dorośli członkowie, poprzez własny przykład funkcjonowania oraz wybór konkretnej koncepcji w wychowaniu, wywierają bezpośredni wpływ na rozwój psychiczny i fizyczny dziecka, na uznawane i przyjmowane przez nie normy oraz spełniane role determinujące późniejsze zachowania społeczne. W rodzinie kształtuje się osobowość człowieka i to ona stanowi dla dziecka podstawę budowania poczucia własnej wartości. Jest ona również niezastąpionym źródłem zainteresowań, pomysłowości, otwartości na drugiego, poczucia bezpieczeństwa i wielu innych cech osobowych, dzięki którym o wiele łatwiej poradzić sobie w codziennych sytuacjach społecznych bądź przetrwać pomyślnie trudne chwile kryzysów, które mogą wystąpić w każdym okresie życia ludzkiego.

Determinantem funkcjonowania każdej osoby są wzajemne relacje pomiędzy członkami rodziny. Dezorganizacja systemu rodzinnego stanowi zatem podstawę zaburzeń w realizacji podstawowych zadań i pełnieniu ról, które w rodzinach dysfunkcyjnych często w wyraźny sposób odbiegają od przyjętych oczekiwań społecznych. Priorytetem jest nabycie prawidłowych wzorców, umiejętność konstruktywnego radzenia sobie z problemami i wynikającymi z nich emocjami w sposób społecznie akceptowany. Rodzina, jako grupa społeczna odgrywająca rozstrzygającą rolę w kształtowaniu osobowości młodych ludzi, tworzeniu lub niwelowaniu deficytów różnego rodzaju, powinna być wspierana przez kompetentne podmioty. Powinny one posiadać odpowiednie instrumenty potrzebne do weryfikowania obszarów destrukcyjnych, tak aby można je było szybko zauważyć i pozytywnie rozwiązać.

Państwo w tym wymiarze jest gwarantem praw każdej rodziny, wyznaczającym wszelkie standardy. Obowiązek wspierania rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, wynika z zapisów zawartych w art. 176 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej i jest zadaniem własnym Gminy.

Program Wspierania Rodziny dla Gminy Swarzędz na lata 2017-2019 służy przede wszystkim przeprowadzeniu analizy aktualnej sytuacji w zakresie życia swarzędzkich rodzin, dokonaniu poprawnej diagnozy i przedstawieniu celów, zarówno głównego, jak i szczegółowych, które skonkretyzują działania właściwych podmiotów w przestrzeni lokalnej polityki społecznej.

Opracowanie Programu, wyznaczenie wszystkich zadań służących wspieraniu rodzin oraz wdrażanie postanowień w nim zawartych będzie realizowane w oparciu o treść następujących dokumentów:

- art. 16 Konstytucji Rzeczypospolitej Polski
- Ustawy z dnia 12 marca 2004 o pomocy społecznej (tekst jedn. Dz. U. z 2016r poz.930 ze zm.)
- Ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jedn. Dz. U. z 2016r poz.575 ze zm.)
- Ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (tekst jedn. Dz. U. z 2015 r. poz. 1390),
- Ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (tekst jedn. Dz. U. z 2016 r. poz. 487 ze zm.),
- Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Swarzędz na lata 2016-2022 wprowadzonej uchwałą Rady Miejskiej w Swarzędzu nr XXVII/261/2016 z dnia 27.09.2016r.

Zmieniająca się niezwykle intensywnie rzeczywistość powoduje, że współczesne rodziny napotykają wiele trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, które rzutują na prawidłowy rozwój dziecka. Zgodnie z treścią wymienionych powyżej dokumentów wspieranie rodziny mającej problemy z właściwym funkcjonowaniem nie może być tylko jednorazowym działaniem. W rzeczywistości jest to zespół planowych działań, które przyniosą pożądany efekt w przypadku pełnego zaangażowania i współpracy ze strony członków konkretnej rodziny i instytucji odpowiedzialnych za udzielanie pomocy. Obowiązek zorganizowania pomocy adekwatnej do zaistniałej sytuacji, w zakresie ustalonym ustawą, spoczywa na jednostkach samorządu terytorialnego oraz na organach administracji rządowej. Realizują one ten obowiązek w szczególności we współpracy ze środowiskiem lokalnym, sądami i ich organami pomocniczymi, policją, instytucjami oświatowymi, podmiotami leczniczymi, a także kościołami i związkami wyznaniowymi oraz organizacjami społecznymi¹.

Praca z rodziną odbywa się przede wszystkim poprzez przydzielenie tam, gdzie jest to wskazane asystenta rodziny. Ponadto w celu wspierania rodziny dziecko może zostać objęte opieką i wychowaniem w placówce wsparcia dziennego. Praca z rodziną jest prowadzona również w formie:

- konsultacji i poradnictwa specjalistycznego;

¹ Art. 3. ust. 1 i 2 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

- terapii i mediacji;
- usług dla rodzin z dziećmi, w tym usług opiekuńczych i specjalistycznych;
- pomocy prawnej, szczególnie w zakresie prawa rodzinnego;
- organizowaniu dla rodzin spotkań, mających na celu wymianę ich doświadczeń oraz zapobieganie izolacji (grupy wsparcia, grupy samopomocowe)².

Sprostanie wyżej wymienionym zadaniom jest możliwe dzięki ścisłej współpracy pomiędzy kompetentnymi instytucjami i podmiotami działającymi na terenie Gminy Swarzędz, a także wypracowaniu sprawnego i efektywnego systemu, który będzie monitorowany, aktualizowany i w razie konieczności poddawany niezbędnym modyfikacjom.

Niniejszy Program stanowi pełne, kompleksowe ujęcie problemu wsparcia dziecka i rodziny oraz wyznacza zintegrowany kierunek działań w odniesieniu do mieszkańców Gminy Swarzędz. Istotną kwestią jest zabezpieczenie dobra dzieci, nie tylko egzystujących w prawidłowo funkcjonujących rodzinach, ale przede wszystkim - dzieci krzywdzonych, wzrastających w rodzinach dysfunkcyjnych. Elementarnym faktem wpływającym w stopniu decydującym i determinującym nasze funkcjonowanie jest przywiązanie, miłość, akceptacja dziecka przez pierwszych opiekunów.

Warto w tym miejscu zwrócić uwagę na znaczenie rodziny w kontekście badań „Rodzina – jej współczesne znaczenie i rozumienie” przeprowadzone przez CBOS w 2013 r.. Szczęście rodzinne zajmuje niezmiennie pierwsze miejsce wśród najważniejszych wartości, jakimi Polacy kierują się w swoim codziennym życiu. Zdecydowana większość badanych (85%) stoi na stanowisku, że człowiekowi potrzebna jest rodzina, żeby rzeczywiście mógł być szczęśliwy. Jedynie, co ósmy respondent (12%) sądzi, że bez rodziny można żyć równie szczęśliwie. Ponad połowa ankietowanych (55%) za najodpowiedniejszy model rodziny dla siebie uznaje małżeństwo z dziećmi, a więcej niż jedna czwarta (29%) chciałaby żyć w dużej rodzinie wielopokoleniowej. Zdecydowanie mniej chętnie Polacy opowiadają się za życiem w pojedynkę (4%), w małżeństwie bez dzieci (4%) lub w stałym związku partnerskim z osobą odmiennej płci (4%). Tylko nieliczni widzieliby siebie w roli rodzica samotnie wychowującego dziecko (1%) lub w tymczasowym związku partnerskim (1%). Niemal wszyscy dorośli Polacy wyrażają chęć posiadania potomstwa. Jedynie trzy osoby na sto (3%) preferują bezdzietność. Największa grupa respondentów (49%) deklaruje, że chciałaby mieć dwoje dzieci, a jedna czwarta (26%) – troje. Społeczne rozumienie rodziny w dzisiejszych czasach staje się coraz szersze. W ostatnich latach przybyło badanych, którzy jako rodzinę definiują parę żyjącą w konkubinacie i wychowującą swoje dziecko/dzieci (z 71% do 78%) czy też osoby tworzące parę niemającą potomstwa (z 26% do 33%).

² Art. 10. ust. 3 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Według autorów powyższych badań wzrost liczby rozwodów, separacji, liczby rodziców samotnie wychowujących dzieci, odkładanie decyzji o posiadaniu potomstwa, odkładaniu decyzji związanych z założeniem rodziny czy zwiększenie liczby osób decydujących się egzystować w związkach nieformalnych spowodował znaczące zmiany w rozumieniu istoty życia rodzinnego oraz przyczynił się do stopniowego odejścia od tzw. tradycyjnego modelu rodziny. Brak zmian dostrzegamy jednak w postrzeganiu i docenianiu rodziny jako podstawowej wartości w życiu oraz przypisywaniu jej ogromnego znaczenia.

II. DIAGNOZA SYTUACJI RODZIN Z GMINY SWARZĘDZ

– WYBRANE ELEMENTY.

1. CHARAKTERYSTYKA GMINY SWARZĘDZ

Sytuacja demograficzna w Gminie Swarzędz jest korzystna. Systematycznie rośnie liczba mieszkańców, zarówno na terenie miasta jak i wsi, co jest związane z atrakcyjnością gminy do osiedlania się (bezpośrednią bliskością Poznania, dogodną komunikacją, odpowiednią infrastrukturą i różnorodnością zasobów kulturalno-oświatowych).

Struktura demograficzna gminy:

W 2016 roku Gminę Swarzędz zamieszkiwało 47 236 mieszkańców. Struktura demograficzna gminy przedstawiała się następująco:

- kobiety stanowiły grupę 24 561 osób, mężczyźni - 22 675 osób
- mieszkańcy miasta stanowili grupę 29 835 osób, mieszkańcy wsi - 17 401 osób
- dzieci i młodzież w wieku do 17 roku życia stanowili grupę 10 336 osób, w tym 5 328 mężczyzn i 5 008 kobiet
- ludność w wieku przedprodukcyjnym stanowi grupę 10 336 osób, w wieku produkcyjnym – 29 328 osób, zaś w wieku poprodukcyjnym – 7 572 osób (Stan na dzień: 16.XI.2016 r.)³.

Do X 2016r. w Powiatowym Urzędzie Pracy w Poznaniu było zarejestrowanych 436 osób bezrobotnych, będących mieszkańcami Gminy Swarzędz. W grupie osób bezrobotnych było:

- 261 kobiet,
- 101 osób w wieku do 30 roku życia,
- 138 osób powyżej 50 roku życia,
- 175 osób długotrwale bezrobotnych,
- 25 osób niepełnosprawnych.

³ Dane z Referatu Spraw Obywatelskich UMiG w Swarzędzu

- 106 osób pobierających zasiłki dla bezrobotnych (stan na dzień: 30 XI 2016 r.)⁴.

Gmina dysponuje 5 żłobkami (liczba miejsc – 178, liczba dzieci, którym nie przyznano miejsc – 50) oraz 24 przedszkolami (z liczbą miejsc 1881 i brakiem dzieci nieprzyjętych). Na terenie gminy funkcjonuje 6 szkół podstawowych, 4 gimnazjalne, Zespół Szkół w Paczkowie, działa także 16 świetlic (w tym: 9 przyszkolnych, 7 pozaszkolnych), 3 Zespoły Szkół ponadgimnazjalnych.

2. STRUKTURA OSÓB KORZYSTAJĄCYCH Z POMOCY SPOŁECZNEJ

Z analiz danych sprawozdawczych oraz diagnozy środowiska lokalnego prowadzonej przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Swarzędzu wynika, że niezbędne są działania wspierające rodziny. Rodziny wymagają wsparcia na różnych płaszczyznach. Poniższa tabela przedstawia liczbę rodzin oraz powody korzystania z pomocy społecznej w latach 2014-2016, z wyszczególnieniem liczby posiadanych przez nich dzieci:

LICZBA RODZIN OBJĘTYCH POMOCĄ SPOŁECZNĄ

TABELA NR 1

Wyszczególnienie	Liczba rodzin		
	2014	2015	2016
Świadczenia przyznane w ramach zadań zleconych i zadań własnych OGÓŁEM (bez względu na ich rodzaj, formę, liczbę oraz źródło finansowania)	508	461	464
w tym:			
świadczenia pieniężne	383	341	229
świadczenia niepieniężne	261	265	345
Świadczenia przyznane w ramach zadań zleconych bez względu na ich rodzaj, formę i liczbę	16	21	18
Świadczenia przyznane w ramach zadań własnych bez względu na ich rodzaj, formę i liczbę	499	440	322

Dane: OPS Swarzędz: sprawozdania MPIS-R 2014,2015 oraz MPISP –P za I półrocze 2016.

W latach 2014 - 2016 liczba osób, którym przyznano świadczenie - niezależnie od jego rodzaju i formy - nieznacznie zmniejszyła się. Różnicę dostrzec można w rodzaju pobieranego świadczenia: zwiększyła się ilość osób otrzymujących niepieniężną formę świadczenia, zmniejszyła natomiast liczba podopiecznych z pieniężną formą świadczenia. Związane jest to ze specyfiką problemów w

⁴ Dane z Powiatowego Urzędu Pracy w Poznaniu - <http://www.pup.poznan.pl/art/id/4655>

rodzinie objętych pomocą (m. in. niewydolność opiekuńczo-wychowawcza, problem uzależnienia).
Znacznie więcej osób otrzymuje świadczenie przyznawane w ramach zadań własnych.

Z pomocy w formie posiłku skorzystało:

UDZIELONE ŚWIADCZENIA - ZADANIA WŁASNE GMINY W FORMIE POSIŁKU

TABELA NR 2

Formy pomocy	Liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenia 2014	Liczba rodzin 2014	Liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenia 2015	Liczba rodzin 2015	Liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenia 2016	Liczba rodzin 2016
Posiłek	260	147	244	129	188	99
w tym dla: dzieci	236	124	227	114	175	87

Dane: OPS Swarzędz: sprawozdania MPIS-R za 2014 i 2015 oraz MPISP –P za I półrocze 2016

POWODY PRYZNANIA POMOCY

TABELA NR 3

Powód trudnej sytuacji życiowej	Liczba rodzin		
	2014	2015	2016
Ubóstwo	236	185	172
Sieroctwo	1	1	1
Bezdomność	30	29	25
Potrzeba ochrony macierzyństwa	89	93	57
w tym: Wielodzietność	38	38	51
Bezrobocie	138	77	93
Niepełnosprawność	217	219	202
Długotrwała lub ciężka choroba	345	331	348
Bezradność w sprawach opiek.-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego - ogółem	255	236	168
w tym: Rodziny niepełne	94	89	82
Rodziny wielodzietne	58	63	51
Przemoc w rodzinie	10	16	13

Dane: OPS Swarzędz: sprawozdania MPIS-R za 2014 i 2015 oraz dane OPS do 30XI2016

Dane sprawozdawcze wskazują, że problemami najczęściej występującymi w rodzinach korzystających z pomocy społecznej są: ubóstwo oraz długotrwała lub ciężka choroba, a także bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego.

Wśród rodzin korzystających z pomocy Ośrodka Pomocy Społecznej w Swarzędzu statystycznie najwięcej jest rodzin wychowujących dzieci:

Typy rodzin objętych pomocą społeczną

TABELA NR 4

Wyszczególnienie		Liczba rodzin		
		2014	2015	2016
Rodziny ogółem (wiersz 2+3+4+5+6+7)	1	508	461	464 (do 30.11.16)
o liczbie osób	2	215	191	-
1	3	91	97	-
2	4	72	65	-
3	5	59	42	-
4	6	43	41	-
5	7	28	25	-
6 i więcej	8	214	184	159
w tym (z wiersza 1) rodziny z dziećmi ogółem (wiersz 9+10+11+12+13+14+15)	9	73	57	61
o liczbie dzieci	10	75	58	46
1	11	39	32	29
2	12	22	29	17
3	13	2	4	5
4	14	1	2	-
5	15	2	2	1
6 i więcej	16	79	95	-
Rodziny niepełne ogółem (wiersz 17+18+19+20)	17	33	38	-
o liczbie dzieci	18	31	37	-
1	19	9	11	-
2	20	6	9	-
3				
4 i więcej				

Dane: OPS Swarzędz: sprawozdania MPIS-R za 2014 i 2015 oraz dane OPS do 30 XI 2016

W Gminie Swarzędz w 2014 roku – 1326, w 2015 roku – 1134, a w 2016 roku (od 1 I – 30 IX) - 1442 rodziny otrzymywały zasiłki rodzinne i dodatki do zasiłków rodzinnych (m. in. dodatek z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego, dodatek z tytułu podjęcia nauki w szkole poza miejscem zamieszkania, dodatek z tytułu wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej). W 2014 roku –

100, w 2015 roku – 108, w 2016 roku (od 1 I – 30 IX) - 87 rodzin otrzymało jednorazowy dodatek z tytułu urodzenia dziecka oraz w 2014 roku – 403, 2015 roku – 432, 2016 roku (od 1 I – 30 IX) - 375 rodzinom przyznano jednorazową zapomogę z tytułu urodzenia dziecka.

Stypendia socjalne dla uczniów i zasiłki szkolne odebrało w 2015 roku 365 osób, a w 2016 roku – 81 osób.

Pomocą w formie dodatków mieszkaniowych objęte zostały w 2014r. 582 rodziny, w 2015r. - 502 rodziny, a w 2016r. – 491 rodzin.

W sytuacji, gdy rodzice zostają trwale lub czasowo pozbawieni praw rodzicielskich lub te prawa zostają im ograniczone, sąd postanawia o ustanowieniu nad dzieckiem opieki zastępczej, poprzez umieszczenie go poza rodziną biologiczną.

TABELA NR 5

	Liczba dzieci	Liczba dzieci	Liczba dzieci	Kwota obciążająca gminę Swarzędz	Kwota obciążająca gminę Swarzędz	Kwota obciążająca gminę Swarzędz
	2014	2015	2016	2014	2015	2016
Rodziny zastępcze	15	24	31	60 891,02	84979,26	116078,72
Placówki opiekuńczo-wychowawcze	6	12	12	66 341	138282,44	160919,53

Dane: OPS Swarzędz: sprawozdania za 2014 i 2015 oraz dane OPS do 30XI2016

Aby zapobiegać sytuacjom, w których dzieci należy odebrać z ich naturalnego środowiska oraz aby przywrócić władzę rodzicielską rodzicom, których dzieci zostały umieszczone w pieczy zastępczej, rodzinie zostaje przydzielony asystent rodziny.

W ramach Resortowego Programu Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej „Asystent rodziny i koordynator rodzinnej pieczy zastępczej” w latach 2014 - 2016 Ośrodek Pomocy Społecznej w Swarzędzu pozyskał środki na dofinansowanie wynagrodzeń asystentów rodziny. W latach 2014 – 2016 w Ośrodku Pomocy Społecznej w Swarzędzu asystenci rodziny zatrudnieni byli na podstawie umów o pracę. W 2014 roku - 24, w 2015 roku – 22, a w 2016 roku – 24 rodziny objęte były wsparciem asystenta rodziny. Dominującymi problemami rodzin korzystających z ww. formy pomocy są: niski zakres kompetencji społecznych i wychowawczych, problem uzależnienia lub współuzależnienia, przemoc, niepełnosprawność i/lub długotrwała choroba, dezorganizacja życia codziennego.

W ramach Ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, Ustawy o pomocy społecznej, Ustawy o świadczeniach rodzinnych, Ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, Gminnego Systemu Profilaktyki i Opieki nad Dzieckiem i Rodziną w Gminie Swarzędz, Gminnego Programu Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, asystenci rodzin, pracownicy socjalni oraz specjaliści (psycholodzy, prawnicy, mediatorzy, pedagodzy, kuratorzy) w latach 2014 - 2016 podejmowali działania w zakresie:

- poprawy sytuacji materialnej i bytowej rodzin poprzez zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego
- poprawy funkcjonowania rodziny w jej naturalnym środowisku poprzez wzmacnianie roli i funkcji rodziny,
- rozwijania umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodziny
- podniesienia świadomości w zakresie planowania oraz funkcjonowania rodziny
- ograniczenia sytuacji kryzysowych w rodzinach powstających w wyniku występujących uzależnień i współuzależnień
- zwiększenie bezpieczeństwa rodziny poprzez przeciwdziałanie przemocy w rodzinie
- przeciwdziałania marginalizacji i degradacji społecznej rodziny poprzez zaktywizowanie zawodowe członków rodziny pozostających poza rynkiem pracy.

III. CHARAKTERYSTYKA SYSTEMU WSPIERANIA RODZINY W GMINIE SWARZĘDZ

Gmina Swarzędz dysponuje wieloma przenikającymi się systemami i zgodnie z zasadą subsydiarności – a tym samym, daje szansę wyższego poziomu efektywności wspierania rodziny. Ten innowacyjny model pracy wymusza poszukiwanie alternatywnych sposobów rozwiązywania zadań i problemów, wykorzystując interdyscyplinarność wszystkich niezbędnych instytucji.

1. Działania powszechnie skierowane do swarzędzkich rodzin:

- a) Program "Gmina Swarzędz Przyjazna Rodzinie - wspieranie i ochrona rodzin wielodzietnych".** Wprowadzony został w celu umacniania roli dużej rodziny oraz wspierania realizacji funkcji opiekuńczo-wychowawczej rodziny wielodzietnej na terenie Gminy Swarzędz. Program jest adresowany do swarzędzkich rodzin wielodzietnych, prowadzących wspólne gospodarstwo domowe z minimum trojgiem dzieci do ukończenia 18 roku życia (a w przypadku dziecka kontynuującego naukę do ukończenia 24 roku życia lub 26 roku życia w przypadku dziecka niepełnosprawnego, legitymującego się orzeczeniem o stopniu niepełnosprawności lub któremu wydłużono czas edukacji), niezależnie od sytuacji

materialnej, w tym również rodzin zastępczych, rodzinnych domów dziecka i placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego.

Potwierdzeniem uczestnictwa w Programie przez duże rodziny jest posiadanie dokumentu pod nazwą Karta Dużej Rodziny.

Cele Programu:

1. Wzmacnianie rodziny oraz przeciwdziałanie jej wykluczeniu.
2. Poszanowanie podmiotowości i autonomii rodziny wielodzietnej.
3. Promowanie modelu i marki rodziny wielodzietnej.
4. Dbanie o rozwój kapitału ludzkiego i społecznego rodzin wielodzietnych.
5. Wyrównywanie szans rozwojowych i życiowych dzieci i młodzieży z rodzin wielodzietnych.
6. Podnoszenie kompetencji rodzicielskich w rodzinach wielodzietnych.
7. Uwzględnianie zasady tworzenia przyjaznej przestrzeni dla rodzin z dziećmi w działaniach gminy.
8. Propagowanie informacji o ofercie usług dla rodzin wielodzietnych.

Cele Programu realizowane są poprzez podejmowanie prorodzinnych działań, w szczególności w takich dziedzinach, jak:

- edukacja, kultura, sport
- ochrona zdrowia i zabezpieczenie społeczne
- gospodarka komunalna
- promocja i budowa marki rodzin wielodzietnych.

W latach 2014 - 2016 - 623 rodziny wielodzietne zamieszkujące na terenie Gminy Swarzędz otrzymały „Ogólnopolską Kartę Dużej Rodziny”. W ramach programu „Gmina Swarzędz Przyjazna Rodzinie – wspieranie i ochrona rodzin wielodzietnych”, rodziny te mogą korzystać z ulg w ramach „Lokalnej Karty Dużej Rodziny”. Karta Dużej Rodziny przyznawana jest każdemu członkowi rodziny wielodzietnej, także rodzinom zastępczym i rodzinnym domom dziecka.

Gmina Swarzędz przystąpiła także do Programu „**Wielkopolska Karta Rodziny**”, na rzecz rodzin wielodzietnych z województwa wielkopolskiego, w latach 2015 - 2016 477 rodzin otrzymało Wielkopolskie Karty Rodziny. Wielkopolska Karta Rodziny przyznawana jest rodzicom/opiekunom prawnym dzieci prowadzących wspólne gospodarstwo domowe z minimum trojgiem dzieci i dzieciom w wieku do 18 roku życia lub 26 roku życia w przypadku kontynuowania nauki, a bez ograniczeń wiekowych w przypadku dzieci legitymujących się orzeczeniem o stopniu

niepełnosprawności.

b) Programy zdrowotne

Gmina Swarzędz we współpracy np. ze Starostwem Powiatowym w Poznaniu realizuje szereg programów zdrowotnych np. szczepienia przeciw grypie - profilaktyczny program dla osób zameldowanych na terenie Powiatu Poznańskiego skierowany do osób w wieku od 50 roku życia, czy też bezpłatne szczepienie dziewczynek przeciw wirusowi brodawczaka ludzkiego (HPV), odpowiedzialnego za powstawanie raka szyjki macicy. W ww programy wpisuje się również profilaktyczne badania mammograficzne finansowane przez NFZ, a także bezpłatne szczepienia przeciwko pneumokokom dla dzieci z Powiatu Poznańskiego.

c) Aktywny wypoczynek dla dzieci, młodzieży i dorosłych

Swarzędzkie Centrum Sportu i Rekreacji corocznie zaprasza na półkolonie podczas ferii zimowych oraz wakacji letnich dzieci z terenu Gminy Swarzędz. Celem półkolonii zawsze jest promocja aktywnego i bezpiecznego spędzania czasu wolnego przez dzieci. W czasie letnich i zimowych zajęć dzieci objęte są programami sportowo – rekreacyjnymi: na pływalni, lodowisku i w hali sportowej prowadzone są zajęcia sportowe przez wykwalifikowaną kadrę instruktorską, jest to zazwyczaj nauka i doskonalenie dyscyplin sportowych oraz zabawy ruchowe, a latem między innymi zwiedzanie Nowego Zoo w Poznaniu, zabawa w parku linowym Cascader Park w Kobylnicy, wycieczka do stadniny koni Podkowa Gruszczyń (przejażdżka bryczką, przejażdżka na kucyku, ognisko), warsztaty ceramiki, zajęcia edukacyjne zajęcia i gry sportowe oraz zabawa w basenie. Swarzędzkie Centrum Sportu i Rekreacji realizuje również interesujące inicjatywy dla dorosłych: np.: naukę pływania, aerobik w wodzie, czy też liczne imprezy okolicznościowe. Jest inicjatorem rajdów rowerowych, cyklicznych aktywności takich jak aerobik, zumba realizowanych w okresie letnim na świeżym powietrzu. Swarzędzkie Centrum Sportu i Rekreacji promuje wśród mieszkańców zdrowy i aktywny styl spędzania czasu wolnego. Warto zauważyć, że gmina Swarzędz w 2016 roku otrzymała tytuł „Sportowej Gminy” przyznawany samorządom, które umiejętnie łączą budowę nowoczesnych obiektów sportowych z programem rozwoju sportu i rekreacji w regionie.

Ośrodek Kultury jest inicjatorem wielu przedsięwzięć, skierowanych do dzieci i młodzieży z terenu Gminy Swarzędz np. prowadzone są zajęcia ogólnorozwojowe dla dzieci i młodzieży, kształtujące upodobania i zainteresowania w świetlicach w Gruszczyń, Karłowicach, Kobylnicy, Paczkowie Uzarzewie, Wierzonce, Świetlicy Miejsko-Parafialnej na os. Mielżyńskiego 1A, Świetlicy Miejskiej os. Czwartaków 1, odbywają się tam warsztaty plastyczne, muzyczne, teatralne, filmowe, sportowe.

Na terenie Ośrodka Kultury działają także Sekcje np.: Sekcja Tańca, Piosenki, Plastyczna,

Instrumentalna, Perkusyjna, Dance Hall, Szachowa, Sekcja Fotograficzna

Sekcja Filmowa, Teatralna czy też Akademia Przedszkolaka, Warsztaty Krawieckie które od lat działają prężnie i gromadzą „małych i dużych” odbiorców z terenu miasta i gminy Swarzędz.

Ośrodek Kultury jest też inicjatorem i organizatorem we współpracy z Urzędem Miasta i Gminy w Swarzędzu imprez masowych, trwale wpisanych w kalendarz imprez miasta i gminy: np. Dni Swarzędza, Święto Patrona Miasta – JÓZEFINKI, Festiwal Orkiestr Dętych im. Rajmunda Gronowskiego, Festiwal "Integracje", kierowanych do wszystkich mieszkańców.

Biblioteka Publiczna organizuje imprezy promujące czytelnictwo, spotkania dzieci i młodzieży z ciekawymi osobami zajmującymi się literaturą oraz konkursy literackie i plastyczne związane z lekturą książek, które cieszą się dużym zainteresowaniem wśród mieszkańców Gminy Swarzędz.

d) Opieka nad dziećmi

Z myślą o rodzicach małych dzieci podejmowane są na terenie Gminy Swarzędz działania mające na celu rozwijanie form opieki nad dziećmi w żłobkach czy też klubach dziecięcych, i przedszkolach. W Gminie Swarzędz w całości zabezpieczane jest zapotrzebowanie na usługi przedszkolne.

2. Poradnictwo specjalistyczne

Na terenie Gminy Swarzędz działa **Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna**, która obejmuje swoją pomocą dzieci od urodzenia do ukończenia edukacji w szkole ponadgimnazjalnej. Prowadzi działalność diagnostyczną, terapeutyczną, profilaktyczną, wychowawczą, doradczą i edukacyjną. Proponuje pomoc dzieciom i młodzieży, a także rodzicom i nauczycielom w ich działaniach wychowawczych i dydaktycznych. Oferuje bezpłatną pomoc psychologiczną, pedagogiczną, logopedyczną, a także w zakresie wyboru kierunku kształcenia i zawodu. Diagnozuje trudności dydaktyczne i emocjonalne. W pracy korzysta z różnorodnych metod diagnostycznych i proponuje rozmaite działania postdiagnostyczne. Prowadzi indywidualne i grupowe zajęcia terapeutyczne dla dzieci i młodzieży potrzebującej pomocy psychologicznej, zajęcia korekcyjno-kompensacyjne dla uczniów z trudnościami dyslektycznymi oraz terapię logopedyczną. Wspiera uczniów i ich rodziców w procesie radzenia sobie z trudnościami dydaktycznymi i emocjonalnymi; prowadzi terapię rodzinną. Wspomaga rozwój predyspozycji uczniów, ich poczucia własnej wartości i kompetencji. Prowadzi konsultacje w zakresie doradztwa zawodowego i wyboru kierunku kształcenia. Współpracuje z wieloma instytucjami, dla których nadrzędnym celem jest dobro dziecka.

Bezpłatne porady prawne - Od stycznia 2016 r mieszkańcy Gminy Swarzędz mogą korzystać z

nieodpłatnej pomocy prawnej zgodnie z Ustawą z dnia 5 sierpnia 2015 r. o nieodpłatnej pomocy prawnej i edukacji prawnej (Dz. U. 2015 r. poz. 1255). Dyżury prawnika odbywają się codziennie od poniedziałku do piątku w Ośrodku Pomocy Społecznej w Swarzędzu.

3. Świadczenia

Rodziny mieszkające na terenie Gminy Swarzędz mogą korzystać ze wsparcia finansowego w formie świadczeń rodzinnych, alimentacyjnych, wychowawczych, dodatków mieszkaniowych, świadczeń z pomocy społecznej, po spełnieniu warunków określonych w odpowiednich ustawach.

Gmina Swarzędz realizuje zadania z zakresu świadczeń wychowawczych - Program Rodzina 500 plus, to nieopodatkowane 500 zł miesięcznie na każde drugie i kolejne dziecko, bez dodatkowych warunków. Rodziny o niskich dochodach otrzymują wsparcie także na pierwsze lub jedyne dziecko. Świadczenie wychowawcze to wsparcie długofalowe. Program Rodzina 500 plus to systemowe wsparcie polskich rodzin, z którego w Gminie Swarzędz korzysta od 1.04.2016 roku do 30.10.2016r. – 4023 rodzin, w tym 5432 dzieci.

Od 1.01.2017r. Gmina Swarzędz będzie realizowała zadania wynikające z ustawy z dn. 4 listopada 2016r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”. Istotnymi działaniami będą:

- zapewnienie dostępu do szeroko rozumianej informacji i poradnictwa w zakresie rozwiązań wspierających rodziny z dzieckiem, u którego zdiagnozowano ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą jego życiu, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju lub w czasie porodu
- zapewnienie jednorazowego świadczenia z tytułu urodzenia dziecka, u którego zdiagnozowano ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą jego życiu, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju lub w czasie porodu.
- przewyżczanie trudności z tym związanych
- poradnictwo prawne i psychologiczne
- opracowywanie z rodzinami katalogu wsparcia
- występowanie przez upoważnionego przez rodzinę asystenta w imieniu tejże do podmiotów świadczących pomoc.

4. Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie

W celu efektywnego przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz zmniejszania jej negatywnych następstw w życiu społecznym i rodzinnym realizowany jest Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Gminy Swarzędz. Program obejmuje skuteczną profilaktykę skierowaną na najważniejsze czynniki

ryzyka tkwiące w rodzinie i jej otoczeniu społecznym. Doskonalenie obecnego systemu ochrony i pomocy osobom doświadczającym przemocy w rodzinie przy jednoczesnym zapewnieniu stałych form oddziaływań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie, a także rozbudowanie systemu współpracy międzyinstytucjonalnej ma przyczynić się do coraz bardziej zintegrowanego systemu pomocowego na rzecz swarzędzkich rodzin. Nadrzędnym działaniem są nie tylko oddziaływania profilaktyczne, ale także szybkie rozpoznanie zjawiska przemocy w rodzinie i przywrócenie bezpiecznego funkcjonowania w rodzinie.

Zjawisko przemocy w rodzinie wymaga podejmowania szczególnych działań wspierających i profilaktycznych. Działania te muszą być skierowane do osób bezpośrednio dotkniętych problemem przemocy w rodzinie, a także do ogółu mieszkańców Gminy Swarzędz. Podobnie jak w latach ubiegłych, działalność profilaktyczna, a także diagnostyczna i interwencyjna realizowana jest w ramach działalności Ośrodka Pomocy Społecznej w Swarzędzu, Punktów Konsultacyjnych, a także Zespołu Interdyscyplinarnego i działających w jego ramach Grup Roboczych. Oferta obejmuje pomoc psychologiczno-pedagogiczną, prawną i socjalną, skierowaną zarówno do osób doświadczających przemocy, stosujących przemoc, jak i dla świadków przemocy.

5. Organizacje pozarządowe

Stowarzyszenie na Rzecz Aktywizacji Społeczności Lokalnej powstało z inicjatywy pracowników Ośrodka Pomocy Społecznej w Swarzędzu. Celem jest przede wszystkim: zwiększenie aktywności obywateli w swoich środowiskach lokalnych, poszerzenie wiedzy społeczności lokalnych o organizacjach pozarządowych i instytucjach rządowych i samorządowych polskich i zagranicznych, dobrowolne niesienie pomocy osobom i rodzinom, które z różnych przyczyn niezdolne są do rozwiązywania swoich życiowych problemów, polepszenie sytuacji dzieci i rodzin w społeczności lokalnej, wspieranie integracji rodziny i społeczności lokalnej w kontekście Unii Europejskiej, wspieranie samorządności i samoorganizacji dzieci i młodzieży, wspieranie i promowanie idei wolontariatu, rozbudzanie świadomości i rozszerzanie wiedzy o historii i tradycji, aktywizacja seniorów.

Stowarzyszenie Wiosna – organizacja pożytku publicznego organizuje akcję **Szlachetna Paczka**. Akcja charytatywna, do której każdego roku przystępuje również Swarzędz, jednoczy wolontariuszy, którzy chcą bezinteresownie pomóc potrzebującym, znajdującym się w trudnej sytuacji finansowej. Szlachetna Paczka jest akcją ogólnopolską, wziąć w niej udział może każdy.

Fundacja Muszkieterów - której głównym celem jest pomoc osobom w trudnej sytuacji materialnej i życiowej, zwłaszcza dzieciom. Poprzez akcje Fundacji przedsiębiorcy starają się realizować zasadę społecznej odpowiedzialności przedsiębiorczości polegającą m. in. na dzieleniu się wypracowanymi zyskami.

Fundacja ARTiFAKT nie ogranicza się tylko do funkcji plastycznych. Praca z gliną czy rękodzieło są ważnym zadaniem dla członków organizacji, ale nie jedynym. Dużo przedsięwzięć ARTiFAKTu związanych jest z zarażaniem miłością do twórczości i rozwijaniem artystycznych zmysłów u dzieci (i mieszkańców) wsi oddalonych od centrum.

Stowarzyszenie Przyjaciół Dzieci Specjalnej Troski - obecnie w stowarzyszeniu jest prawie 300 dzieci i osób z niepełnosprawnością. Stowarzyszenie organizuje dla nich systematyczne zajęcia w zakresie: wczesnej interwencji, rehabilitacji ruchowej z hydromasażem w salach rehabilitacyjnych i domach (przy cięższym stanie zdrowia), terapii pedagogicznej, terapii logopedycznej, zajęć z psychologiem, dogoterapii i hipoterapii. Osoby dorosłe doskonalą swoje umiejętności w zakresie rehabilitacji zawodowej i społecznej w prowadzonym przy stowarzyszeniu Warsztacie Terapii Zajęciowej. W ramach stowarzyszenia funkcjonuje 5 pracowni terapeutycznych na osiedlu Kościuszkowców w Swarzędzu oraz 3 pracownie w budynku przy ulicy Poznańskiej w Kobylnicy.

W ramach wczesnej interwencji podejmowana jest praca nawet z niemowlakami. Każdego roku organizowane są też imprezy okazjonalne. W okresie wakacyjnym uczestnicy biorą udział w olimpiadzie sportowej czy wypoczynku nad morzem.

Stowarzyszenie Abstynentów Żagiel prowadzi działalność w zakresie wspierania osób uzależnionych od alkoholu – grupa AA, spotkania rodzinne, wsparcie dla współuzależnionych oraz organizacja czasu wolnego dzieci pacjentów.

Polski Komitet Pomocy Społecznej, którego celem jest kształtowanie postaw społecznych, sprzyjających bezpośredniemu uczestnictwu w działaniach na rzecz osób potrzebujących pomocy, niesienie pomocy, udzielanie materialnego i organizacyjnego wsparcia oraz przywracanie nadziei i poczucia bezpieczeństwa ludziom znajdującym się w trudnych sytuacjach życiowych.

Caritas przy Parafiach udziela pomocy materialnej i finansowej osobom bezrobotnym, bezdomnym, chorym, starszym, dzieciom z rodzin ubogich, a także imigrantom i uchodźcom. Caritas udziela również pomocy humanitarnej ofiarom wojen, kataklizmów i nieszczęść naturalnych poza granicami Polski.

Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji, której celem jest szeroko pojmowane wspieranie działań na rzecz rozwoju edukacji w Polsce, które przyczynią się do poprawy jakości i efektywności systemu oświaty, szkolnictwa wyższego i szkoleń w Polsce oraz ich otwarcia na świat.

Stowarzyszenie na Rzecz Dzieci i Młodzieży Lider niosąca pomoc dzieciom i młodzieży z rodzin dysfunkcyjnych dotkniętych alkoholizmem oraz innymi patologiami. Stowarzyszenie organizuje m.in. obozy terapeutyczne dla dzieci i młodzieży zagrożonych patologią oraz zajęcia mające na celu wyrównywanie ich szans w środowisku.

Towarzystwo Przyjaciół Dzieci Wielkopolski Oddział Regionalny reprezentowany przez TPD Oddział Miejski w Swarzędzu. Towarzystwo Przyjaciół Dzieci jest pozarządowym

stowarzyszeniem prowadzącym działalność pożytku publicznego na rzecz dzieci. W ramach działalności służy dzieciom poprzez organizację zastępczych środowisk rodzinnych dla dzieci osieroconych, opiekę i pomoc udzielaną dzieciom z rodzin biednych, działalność opiekuńczo-wychowawczą w miejscu zamieszkania.

Stowarzyszenie Kulturalne Orkiestra Dęta w Swarzędzu prowadzące działalność w zakresie muzyki, kultury, sztuki oraz ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Swarzędzu poprzez **Stowarzyszenie na Rzecz Aktywizacji Społeczności Lokalnej w Swarzędzu** nawiązały współpracę z marketem *Kaufland*, który od sierpnia 2015 roku funkcjonuje na terenie naszego miasta. Firma *Kaufland* deklaruje wsparcie finansowo – rzeczowe w formie bonów towarowych, z których korzystają uczestnicy Środowiskowego Domu Samopomocy oraz Dziennego Domu „Senior – WIGOR” w Swarzędzu. W czasie terapii kulinarnej przygotowują smaczne potrawy z całego świata i tym samym mogą poznać inne tradycje i kulturę.

Projekt „Tornister” z BZWBK - Dyrekcja BZ WBK w Swarzędzu i Poznaniu wraz z pracownikami podjęła się zaopatrzenia 10 dzieci z potrzebujących rodzin w przybory szkolne. Pracownicy socjalni Ośrodka Pomocy Społecznej w Swarzędzu wytypowali 6 chłopców i 4 dziewczynki w wieku szkolnym, które otrzymały tornistry wraz z pełnym wyposażeniem.

6. Wolontariat Erasmus + - obejmuje wymianę młodzieży. W międzynarodowej wymianie może uczestniczyć młodzież w wieku 13-30 lat z co najmniej dwóch państw, z których przynajmniej jedno jest krajem biorącym udział w programie.

7. Klub Integracji Społecznej ma na celu wspieranie samodzielności i dążeń do podnoszenia, zdobywania kwalifikacji, umiejętności w zakresie pełnienia ról społecznych.

8. Gminne Centrum Informacji, którego głównym zadaniem jest poprawa dostępu do zatrudnienia oraz wsparcie aktywności zawodowej osób pozostających bez pracy poprzez doradztwo zawodowe, poradnictwo zawodowe, udostępnianie ofert pracy, ofertę szkoleń i kursów. Punkt Przyjazny Rodzinie, który jest miejscem kompleksowych informacji dla rodzin oraz miejscem spotkań.

9. Działania o charakterze profilaktycznym:

Coroczny **Tydzień Profilaktyki** jako forma działań społeczno-kulturalnych o charakterze edukacyjno-profilaktycznym skierowanych do różnych grup wiekowych m.in. Talentiady, interaktywnych przedstawień profilaktycznych, akcji prewencyjnej z udziałem dzieci, młodzieży, wychowawców, strażników miejskich, policjantów, gry Miejskiej „Na sportowo – śladami Swarzędzkich Sportowców” oraz rekomendowanych przez PARPA szkoleń dla nauczycieli szkół podstawowych i gimnazjalnych. Za prowadzenie takich działań Ośrodek Pomocy Społecznej w Swarzędzu uzyskał tytuł instytucji odkrywającej talenty.

Kluby Rozwoju Osobowości i Działań Twórczych realizują program profilaktyczno - edukacyjny adresowany do wszystkich dzieci i młodzieży szkół podstawowych i gimnazjalnych ze

szczególnym uwzględnieniem dzieci z mniejszymi szansami edukacyjnymi. Poprzez działalność klubów dzieci i młodzież mają okazję rozwijać własne zainteresowania, pasje i talenty oraz zdolność twórczego myślenia, poznawać siebie i swoje emocje, uczyć się współdziałania w grupie oraz dbania o kontakty międzyludzkie. Kluby organizują zajęcia rekreacyjno - sportowe, profilaktyczne dotyczące przemocy i agresji, teatralne, muzyczne, taneczne, filmowe, psychoedukacyjne, edukacyjne oraz zajęcia w sali komputerowej.

Świetlica socjoterapeutyczna „Nasza Dziupla”, Świetlica Terapeutyczno-integracyjna, Świetlice wiejskie z programem terapeutycznym - oferują pomoc dzieciom i młodzieży w wieku szkolnym znajdujących się w trudnej sytuacji emocjonalnej, społecznej czy ekonomicznej. Poprzez prowadzenie zajęć psychoprofilaktycznych, socjoterapeutycznych świetlice wspomagają wszechstronny rozwój dziecka, pomagają rozwijać zainteresowania. Świetlice są miejscem, gdzie zapewniona jest pomoc w odrabianiu lekcji i wyrównywaniu braków w nauce oraz w rozwiązywaniu trudnych dla dziecka sytuacji.

Piknik Trzech Pokoleń, Dawnych Wspomnień Czar jako działania o charakterze profilaktyczno – integracyjnym kierowane do mieszkańców Gminy Swarzędz.

10. Działania wspierające rodzinę, której członkiem jest osoba starsza bądź niepełnosprawna

Środowiskowy Dom Samopomocy (dla osób z zaburzeniami psychicznymi), którego zadaniem jest przystosowanie uczestników do możliwie, jak najbardziej samodzielnego życia, wykształcenie umiejętności niezbędnych do codziennego funkcjonowania, a także wspieranie rodzin i bliskich osób chorych dostosowując ofertę pomocy do ich potrzeb.

Dzienny Dom „Senior – WIGOR” prowadzony jest w ramach Wieloletniego Programu „Senior – WIGOR” na lata 2015 – 2020 dla osób nieaktywnych zawodowo w wieku 60+ zarówno kobiet, jak i mężczyzn z Gminy Swarzędz. Celem działalności Domu jest zapewnienie wsparcia uczestnikom, poprawa jakości ich życia, a także zapobieganie dezintegracji społecznej, jak i promowanie idei aktywnego starzenia się.

Centrum Aktywności Seniora w ramach, którego działają Kluby Młodych Duchem od 2002 roku. Ich działalność nakierowana jest na aktywizację osób 55+. Na terenie Gminy Swarzędz funkcjonuje dziesięć Klubów. Organizowane są w nich różnego rodzaju aktywizujące zajęcia.

Usługi Opiekuńcze i Specjalistyczne Usługi Opiekuńcze skierowane są do osób, które ze względu na wiek, chorobę lub niepełnosprawność oraz sytuację rodzinną wymagają częściowej opieki i pomocy.

11. Inne

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych jest realizowany przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Swarzędzu. W ramach Programu realizowane są zadania:

prorowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej oraz szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, a także działania na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo wychowawczych i socjoterapeutycznych, zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu, udzielanie rodzinom w których występują problemy alkoholowe, pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie.

Gminny Program Przeciwdziałania Narkomanii obejmuje następujące zadania własne gminy: zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych i osób zagrożonych uzależnieniem, udzielanie rodzinom pomocy poprzez wczesną diagnozę, poradnictwo psychologiczne, pedagogiczne i prawne, interwencje kryzysowe.

IV. ADRESACI PROGRAMU

Adresatami Gminnego Programu Wspierania Rodziny dla Gminy Swarzędz na lata 2017-2019 są wszystkie rodziny zamieszkujące na Gminy Swarzędz. Szczególnym zainteresowaniem zostaną objęte rodziny znajdujące się w szeroko rozumianym kryzysie, zagrożone marginalizacją i wykluczeniem społecznym, wymagające wsparcia odpowiednich instytucji.

V. CEL GŁÓWNY

Kompleksowy charakter wspierania rodzin.

VI. CELE SZCZEGÓŁOWE:

1. Wspieranie funkcjonowania rodziny
2. Interdyscyplinarna praca z rodzinami o niskim poziomie kompetencji opiekuńczo-wychowawczych i znajdującymi się w kryzysie
3. Zapewnienie bezpieczeństwa socjalno-bytowego
4. Wspieranie kadr zajmujących się pomocą rodzinom – zintegrowane działania profesjonalistów na rzecz rodzin zamieszkałych na terenie Gminy Swarzędz

Cel szczegółowy 1:

TABELA NR 6

Wspieranie prawidłowego funkcjonowania rodziny		
Działania	Realizatorzy	Wskaźniki
- praca z rodzinami w celu zapobiegania sytuacjom kryzysowym, wynikającym nie tylko z dysfunkcyjnych zachowań, ale także z naturalnych faz rozwojowych grupy, jaką jest rodzina, - zapewnienie pełnego dostępu do informacji, działań, zajęć organizowanych dla rodzin, - działania profilaktyczne (spotkania edukacyjne, festyny, pikniki, akcje, imprezy okolicznościowe) - promocja zdrowego stylu życia - aktywności umożliwiające rozwijanie zainteresowań, poszerzanie umiejętności - stwarzanie możliwości alternatywnych form spędzania czasu wolnego - wspieranie integrujących form organizacji wolnego czasu, służących umacnianiu więzi rodziny - organizowanie	-Ośrodek Pomocy Społecznej w Swarzędzu, -Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, -Świetlice socjoterapeutyczne i wiejskie -Placówki oświatowe (wychowawcy, pedagodzy) -Poradnie Zdrowia - Poradnie Leczenia Uzależnień -Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Poznaniu -Sekcja Świadczeń Rodzinnych i Funduszu Alimentacyjnego -organizacje pozarządowe -Klub Integracji Społecznej - Gminne Centrum Informacji -Policja - Straż Miejska -Biblioteka Publiczna -Ośrodek Kultury	- liczba rodzin objętych wsparciem - asystenta rodziny, - liczba zatrudnionych asystentów rodziny, - liczba dzieci jakie skorzystają z wypoczynku, ze świetlic - liczba osób korzystających z Poradni Zdrowia i Poradni Uzależnień - rodzaj i forma udzielanego poradnictwa specjalistycznego - liczba udzielonych konsultacji i porad - wysokość środków przeznaczonych i poniesionych przez gminę na częściowe pokrycie pobytu dzieci w różnych formach pieczy zastępczej - liczba dzieci przebywających w pieczy zastępczej w tym w placówkach opiekuńczo-wychowawczych - liczba osób korzystających z KIS, GCI, SCSiR - liczba dzieci powracających z pieczy do rodzin naturalnych - ilość wydanych Kart Dużej Rodziny

festynów, imprez rekreacyjno-sportowych o charakterze profilaktycznym - wspieranie rodziny wielodzietnej w dostępie do atrakcyjnych form wypoczynku - zajęcia w świetlicach socjoterapeutycznych, świetlicach wiejskich i Klubach Rozwoju Osobowości i Działań Twórczych.	-Swarzędzkie Centrum Sportu i Rekreacji -Kluby Rozwoju Osobowości i Działań Twórczych	- liczba osób korzystających z boisk i pływalni - liczba rodzin oraz osób w tych rodzinach, która skorzystała z pomocy udzielonej w formie pracy socjalnej - liczba osób, które zostały objęte pomocą w formie usług opiekuńczych, w tym dla osób z zaburzeniami psychicznymi
---	---	--

Cel szczegółowy 2:

TABELA NR 7

Interdyscyplinarna praca z rodzinami o niskim poziomie kompetencji opiekuńczo-wychowawczych i znajdującymi się w kryzysie		
Działania	Realizatorzy	Wskaźniki
- wczesna diagnoza oparta na zasobach rodziny gwarantująca większą skuteczność współpracy (zmiana diagnozowania rodziny z problemowej na pozytywną) - warsztaty poszerzające kompetencje wychowawcze i umiejętności społeczne, - specjalistyczna pomoc psychologiczna zorientowana na korygowanie zaburzeń samooceny i relacji oraz w zakresie uwagi i zachowania, - specjalistyczna pomoc	-Ośrodek Pomocy Społecznej w Swarzędzu -Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna -Świetlice socjoterapeutyczne -Placówki oświatowe -Poradnie Zdrowia	- liczba osób korzystających z warsztatów rozwijających umiejętności wychowawcze - liczba osób korzystających z pomocy psychologicznej - liczba osób korzystających z pomocy prawnej - liczba osób

prawną, • współpraca z sądem, kuratorami, policją, szkołą, Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną, • zespoły i grupy specjalistów współpracujących na rzecz rozwiązywania istniejących problemów i wsparcia rodzin powołane w odpowiedzi na zindywidualizowane potrzeby rodzin, • umiętnego, profesjonalnego wytyczania kierunków pracy nad przywróceniem stabilności uczuciowej i fizjologicznej u dzieci z zespołem zaburzeń posttraumatycznych, • neutralizowanie patogenego oddziaływania rodziny na dzieci, • zajęcia edukacyjne dla rodzin sprawujących opiekę nad dziećmi, które dotknął problem eurosieroctwa, • efektywne reagowanie instytucji pomocowych na sytuacje kryzysowe będące potencjalnym lub realnym zagrożeniem dla prawidłowego funkcjonowania rodzin, • praca nad podwyższaniem świadomości osób w	-Poradnie Uzależnień -Grupy Wsparcia AA -Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych -Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Poznaniu -Sekcja Świadczeń Rodzinnych i Funduszu Alimentacyjnego -organizacje pozarządowe - Klub Integracji Społecznej -Gminne Centrum Informacji -Policja, Straż Miejska -Biblioteka Publiczna	korzystających z pomocy PPP, policji i sądu - liczba osób korzystających z pomocy w sytuacji kryzysowej - liczba osób korzystających z pomocy w sytuacji wystąpienia eurosieroctwa - liczba osób korzystających z grup wsparcia, grup terapeutycznych - liczba osób korzystających z pomocy w sytuacji występowania zaburzeń psychicznych - liczba osób korzystających z GKRPA - liczba osób objętych procedurą Niebieskie Karty - liczba osób korzystających z pomocy asystenta rodziny - liczba osób korzystających z pomocy w
---	---	---

kontekście nabywania konstruktywnych form rozwiązywania problemów poprzez multidyscyplinarną współpracę, • grupy wsparcia i grupy terapeutyczne, • warsztaty i spotkania edukacyjne dla osób z zaburzeniami psychicznymi i ich rodzin, • pomoc asystentów rodziny, • procedura Niebieskie Karty, • działania Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, • praca socjalna, w tym sprawy z urzędu, tj. wnioski kierowane do sądu z prośbą o wgląd w sytuację rodziny czy interwencje kryzysowe.	-Ośrodek Kultury - Swarzędzkie Centrum Sportu i Rekreacji -Kluby Rozwoju Osobowości i Działań Twórczych -sąd i kuratorzy	ramach pracy socjalnej
--	--	-------------------------------

Cel szczegółowy 3:

TABELA NR 8

Zapewnienie bezpieczeństwa socjalno-bytowego		
Działania	Realizatorzy	Wskaźniki
• treningi budżetowe • program dla osób zadłużonych • pomoc finansowa zgodnie z ustawą o pomocy społecznej • pomoc zgodnie z ustawą o świadczeniach	-Ośrodek Pomocy Społecznej w Swarzędzu, w tym: - Sekcja Dodatków Mieszkaniowych i Stypendiów	- liczba rodzin oraz osób w tych rodzinach, które uzyskały pomoc pieniężną z OPS - liczba osób objęta programem dla osób zadłużonych - liczba osób objęta pomocą w

rodzinnych • świadczenia wychowawcze • świadczenia z funduszu alimentacyjnego • dodatki mieszkaniowe • stypendia socjalne • program dożywiania • mieszkalnictwo komunalne i socjalne	-Sekcja Świadczeń Rodzinnych i Funduszu Alimentacyjnego - Sekcja Świadczeń Wychowawczych - Urząd Miasta i Gminy	formie treningu budżetowego - liczba rodzin pobierających świadczenia rodzinne, wychowawcze, z funduszu alimentacyjnego, dodatku mieszkaniowego i stypendium - liczba osób korzystających z mieszkań komunalnych i socjalnych
--	--	--

Cel szczegółowy 4:

TABELA NR 9

Wspieranie kadr zajmujących się pomocą rodzinom – zintegrowane działania profesjonalistów na rzecz rodzin zamieszkałych na terenie Gminy Swarzędz		
Działania	Realizatorzy	Wskaźniki
• nowatorskie metody pracy z rodziną wykorzystywane przez osoby zajmujące się pomocą • tematyczne warsztaty i spotkania edukacyjne o charakterze specjalistycznym • zespołowy charakter współpracy • rozwój współpracy międzyinstytucjonalnej • sesje superwizyjne • szkolenia i inne warsztatowe formy kształcenia	- Ośrodek Pomocy Społecznej w Swarzędzu - Placówki oświatowe - Poradnia Psychologiczno Pedagogiczna - osoby szkolące, superwizorzy	- liczba osób korzystających z pomocy z wykorzystaniem nowatorskich metod - liczba osób korzystających z warsztatów i spotkań edukacyjnych - liczba osób korzystających z zespołowego charakteru współpracy i współpracy międzyinstytucjonalnej - liczba osób korzystających z superwizji i szkoleń

VII. ZASOBY GMINY SWARZĘDZ UMOŻLIWIAJĄCE ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW DZIECKA I RODZINY

Lokalna lista zasobów instytucjonalnych:

TABELA NR 10

OBSZAR	INSTYTUCJE
Lokalne zasoby instytucjonalne	Ośrodek Pomocy Społecznej, Punkty Konsultacyjne, Sekcja Usług Opiekuńczych
	Samorząd
	Policja
	Straż Miejska
	Środowiskowy Dom Samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi
	Dzienny Dom „Senior-WIGOR”
	Ośrodek Interwencji Kryzysowej
	Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna
	Ośrodek Wspomagania Rodziny
	Placówka Wsparcia Dziennego
	Straż Pożarna
	Spółdzielnia Mieszkaniowa, Zakład Gospodarki Komunalnej, Towarzystwo Budownictwa Społecznego
Środowisko szkolno-wychowawcze	Żłobki
	Przedszkola
	Szkoły Podstawowe, Gimnazjum, Szkoły Ponadgimnazjalne, szkoły przygotowujące do zawodu
	Prywatne Przedszkola, EKOS, Prywatne Szkoły Językowe
	Biblioteki
	Boiska Szkolne
	Świetlice (socjoterapeutyczne, wiejskie, szkolne)
	Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna
	Kluby Rozwoju Osobowości i Działań Twórczych
	Koła zainteresowań, Kluby
System opieki zdrowotnej	Podstawowe Zespoły Opieki Zdrowotnej (lekarze ogólni, specjaliści, pielęgniarki, pielęgniarki środowiskowe)
	Poradnie Leczenia Uzależnień
Lokalne środowisko społeczne	Wolontariusze
	Kościół

	Caritas
	Klub Integracji Społecznej
	Organizacje Pozarządowe
	Kluby Młodych Duchem
	Stowarzyszenie Rodzin Wielodzietnych
	Gminne Centrum Informacji
Lokalne środowisko zawodowe	Przedsiębiorcy, Zakłady Pracy
	Prywatne Firmy Kulturalno-Oświatowe
	Prywatne Firmy Edukacyjne
	Banki
	Zakłady Pracy Chronionej
	Swarzędzki Klub Pracodawców
	Gminne Centrum Informacji
Sprzymierzeńcy indywidualni	Rodziny
	Dalsza Rodzina
	Sąsiedzi
	Środowisko Szkolne
	Znajomi i Przyjaciele
	Środowisko Parafialne
	Osoby z Kół Zainteresowań

VIII. MONITORING I EWALUACJA

Program będzie podlegał ewaluacji, która pozwala na ulepszenie podejmowanych działań i umożliwi zbadanie skuteczności podjętych działań i zamierzonych celów. Prowadzony monitoring będzie zakładał systematyczną analizę stopnia realizacji poszczególnych celów i zadań. W odniesieniu do zadań, których realizacja została przewidziana w sposób ciągły przez cały okres realizacji Programu, analiza stopnia realizacji wskaźników powinna być dokonywana raz do roku – w powiązaniu z ewaluacją wewnętrzną. Dane potrzebne do monitorowania zbierane będą na bieżąco przez instytucje realizujące zadania.

Zebrane dane pozwolą na kontrolę postępu realizacji poszczególnych zadań oraz podjęcie działań korygujących. Głównymi obszarami monitorowania Programu będą zatem wyznaczone zadania, zgodnie z przyjętymi celami.

IX. REALIZATORZY

Inicjowanie, organizowanie i koordynowanie działań w ramach Gminnego Programu Wspierania Rodziny należy do zadań Ośrodka Pomocy Społecznej w Swarzędzu. Program ma charakter otwarty i może być weryfikowany, aktualizowany w miarę pojawiających się potrzeb czy

problemów. W lokalnym systemie działań w zakresie rozwiązywania problemów rodziny uwzględniono uczestnictwo różnych podmiotów i instytucji działających na terenie miasta.

1.Odbiorcy Programu:

- wszystkie rodziny zamieszkałe na terenie Gminy Swarzędz, zarówno prawidłowo funkcjonujące, jak i zagrożone wykluczeniem społecznym.
- rodziny zamieszkałe na terenie Gminy Swarzędz, które z różnych przyczyn przeżywają trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych
- dzieci zagrożone umieszczeniem w pieczy zastępczej
- rodziny, w których władza rodzicielska została odebrana lub ograniczona poprzez umieszczenie dzieci w pieczy zastępczej lub poprzez nadzór kuratora sądowego

2. Realizatorzy Programu:

- Urząd Miasta i Gminy w Swarzędzu
- Ośrodek Pomocy Społecznej w Swarzędzu
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Poznaniu
- Komisariat Policji w Swarzędzu
- Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Swarzędzu
- Poradnia Leczenia Uzależnień
- Poradnie Zdrowia
- Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Swarzędzu,
- Zespół Interdyscyplinarny
- sądy i kuratorzy
- szkoły/placówki oświatowe (poradnie, przedszkola, żłobki)
- placówki wspierające dzieci i młodzież (m.in.: placówki wsparcia dziennego, świetlice, koła zainteresowań, grupy wspierające)
- Ośrodek Kultury w Swarzędzu
- Swarzędzkie Centrum Sportu i Rekreacji
- Biblioteka Publiczna
- Straż Miejska.

X. ŚRODKI FINANSOWE

Budżet samorządu lokalnego oraz środki pozyskane z funduszy zewnętrznych.

XI. PARTNERZY

Instytucje rządowe, samorządowe i organizacje społeczne.

XII. PODSUMOWANIE

Założeniem Programu jest wzmocnienie rodzin prawidłowo funkcjonujących, objęcie wsparciem rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz pomoc rodzinom dysfunkcyjnym. Opierając się na rzetelnej, wczesnej diagnozie - systemowe wsparcie rodzin i kompleksowa, zintegrowana współpraca instytucji pomocowych nie tylko zwiększy poziom skuteczności osiągnięcia celów, ale także zoptymalizuje efektywność działań.

XIII. ZAKŁADANE EFEKTY REALIZACJI PROGRAMU.

Stála współpraca instytucji i organizacji gwarantuje wysoki poziom efektywności podejmowanych działań oraz zoptymalizuje warunki i możliwości dla wszechstronnej i skutecznej pomocy rodzinie. Zwiększenie stopnia profesjonalizmu jest szansą na poprawę funkcjonowania rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym, wymagających wsparcia. Interdyscyplinarny charakter pracy umożliwi reintegrację rodzin biologicznych poprzez powrót dziecka do naturalnego środowiska, a systemowy model współpracy zwiększy poziom samodzielności rodzin.

UZASADNIENIE

Zgodnie z art. 176 pkt.1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst. jedn.Dz. U. z 2016r poz.575 ze zm.) do zadań własnych Gminy należy opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny. Zgodnie z art. 179 ust. 2 powoływanej ustawy Rada Gminy uchwala Gminny Program Wspierania Rodziny.

Zadaniem Gminnego Programu Wspierania Rodziny jest zapobieganie dysfunkcji rodziny, pomoc rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu swoich funkcji, związanych z opieką, wychowaniem i skuteczną ochroną dzieci poprzez tworzenie systemu wsparcia systemu rodzinnego w taki sposób, aby był w stanie samodzielnie zmierzyć się z własnymi problemami. W ramach Programu realizowane będą także działania profilaktyczne skierowane do mieszkańców Gminy Swarzędz w zakresie promowania wartości prorodzinnych. Aby skutecznie zapobiegać dysfunkcji rodziny konieczne jest zaangażowanie wszystkich instytucji, które wspierają rodzinę. Pomoc powinna mieć na celu podtrzymanie umiejętności uczestnictwa w życiu społeczności lokalnej i pełnieniu ról społecznych poprzez wzmocnienie zasobów tkwiących w poszczególnych członkach rodziny, poprawę jakości życia rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym, wspieranie rodziców w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

W tym stanie rzeczy, podjęcie uchwały dotyczącej przyjęcia Gminnego Programu Wspierania Rodziny dla Gminy Swarzędz na lata 2017 – 2019 jest w pełni uzasadnione.